

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประสิทธิภาพทางการศึกษานั้นสามารถวัดได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นเป็นผลมาจากองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการ นับตั้งแต่เด็กเกิดมาและเจริญเติบโตในครอบครัวจนกระทั่งเข้าสู่วัยเรียน องค์ประกอบที่สำคัญหลายประการนั้นนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ทำการค้นคว้าและทดลองพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ยังมียังองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะต้องคำนึงถึงอีกด้วย เช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความรู้สึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนและกิจกรรมนอกชั้นเรียน เป็นต้น

ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวอาจแยกกล่าวได้เป็น 4 ลักษณะ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่ของ

เด็กเองจะมีอิทธิพลต่อจิตใจ ต่อบุคลิกภาพ ต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กเป็นอันมาก เพราะถ้าเด็กได้อยู่ในครอบครัวที่พ่อ แม่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีความรักใคร่ปรองดองกัน ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน เห็นอกเห็นใจกัน ปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหาหรือมีความทุกข์ ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ของตน ช่วยกันอบรมเลี้ยงดู พยายามจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านให้ดี ไม่ให้มีสิ่งใดมากระทบกระเทือนจิตใจของเด็ก จะทำให้เด็กเกิดความลุ่ม มีความอบอุ่น มีที่พึ่ง ไม่รู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง เด็กจะมีสุขภาพจิตที่ดีและมีแนวโน้มที่จะประพฤติตัวไปในทางที่ดีในทางตรงข้ามถ้าเด็กต้องอยู่ในครอบครัวที่พ่อ แม่ มีการทะเลาะวิวาทกันอยู่เสมอ ครอบครัวไม่มีความสงบ บรรยากาศของบ้านไม่น่าอยู่ เด็กก็จะกลายเป็นคนก้าวร้าว ชอบขัดคำสั่ง พุดลาหยาบคาย ชี้นัด ชอบวิวาท เด็กที่ต้องอยู่ในครอบครัวที่พ่อ แม่ชอบลูกจิก ลูกชู้ ชี้นัด ไม่ยอมให้อภัยกันในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เด็กก็จะกลายเป็นคนขาดความมั่นคงทางอารมณ์ หวั่นไหวง่าย ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ในครอบครัวที่พ่อ แม่ชอบเล่นการพนัน ต้มลูราจะ ทำให้เด็กเลียนแบบได้ง่าย เด็กที่พ่อแม่เลิกร้างแยกทางกันอยู่มักจะประพฤติตนเป็นอันตราย เกเร ก้าวร้าว รวมกันเป็นแก๊งค์ เป็นหมู่ ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น เพื่อเรียกร้องความสนใจ

และเพื่อหาทางขจัดเขย่งสิ่งที่ตนขาดหายไป ฐะปะณีย์ นาคะทรพ (2519:25) กล่าวว่า "พ่อ แม่ ผู้ปกครองจะต้องพยายามทำบ้านให้น่าอยู่ บ้านที่น่าอยู่ไม่จำเป็นต้องเป็นบ้านใหญ่ มีเครื่องอำนวยความสะดวกสบาย อาจเป็นบ้านเล็ก ๆ แต่สะอาด มีระเบียบ มีบริเวณบ้านร่มรื่น พ่อ แม่ มีความรักใคร่เข้าใจกัน มีโอกาสร่วมกันทำงานในบ้าน ลูกได้ใกล้ชิดพ่อ แม่ และมั่นใจว่าพ่อ แม่รักตน"

2. ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ กับเด็ก บุคคลแรกที่เด็กจะได้พบ

เห็นในชีวิตก็คือ พ่อ แม่ เด็กจะต้องพึ่งพา พ่อ แม่ มากในขณะที่ยังเล็กอยู่ พ่อ แม่ จะเป็นผู้ที่สนองความต้องการของเด็กแทบทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นทางด้านความรัก ความอบอุ่น การช่วยเหลือเมื่อยามป่วยไข้ เสื้อผ้า อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ซึ่งสรุปแล้วก็คือ การสนองความต้องการของเด็กทุกอย่างทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เมื่อเด็กโตขึ้นอาจจะพึ่งพาพ่อ แม่ น้อยลงไปบ้าง เพราะสามารถที่จะช่วยตัวเองได้บ้างแล้ว จากสิ่งเหล่านี้ก็พอจะแสดงให้เห็นแล้วว่าพ่อ แม่ มีความสัมพันธ์กับเด็กเพียงใดไม่ว่าจะเป็นความผูกพันทางสายโลหิต หรือโดยทางปฏิบัติ ดังนั้นโดยธรรมชาติของเด็ก เด็กต้องการความรักความเอาใจใส่จากพ่อ แม่ มากพอสมควร ต้องการมีความรู้สึกที่ตนเองไม่ถูกทอดทิ้ง และตนเป็นคนสำคัญคนหนึ่งของพ่อ แม่ ได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากพ่อ แม่ ไม่น้อยหน้าเพื่อนคนอื่น สำหรับเด็กที่ขาดพ่อ แม่ หรือมีพ่อ แม่ แต่ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร หรือเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบวิธีการบังคับให้อยู่ในระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของพ่อ แม่ ก็จะทำให้เด็กเหล่านี้มีพฤติกรรมที่ผิดแผกออกไปอีก เพราะสิ่งที่เขาได้รับไม่ตรงกับธรรมชาติและความต้องการของเด็ก เด็กจะแสดงพฤติกรรมออกในทางที่ขัดต่อการยอมรับของสังคมซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียหายแก่ตัวเด็กเองและแก่ครอบครัวด้วย เด็กจะกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาชีวิต

การอบรมเลี้ยงดูของพ่อ แม่ มีความสำคัญต่อเด็ก เด็กจะประพฤติตัวเช่นไร มีบุคลิกภาพอย่างไร จะสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อ แม่ เป็นส่วนใหญ่ นักจิตวิทยาได้พยายามแบ่งลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูไว้ดังนี้ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ 2509:27)

1. บ้านที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย
2. บ้านที่มีการปกครองแบบเผด็จการ
3. บ้านที่มีการปกครองแบบไม่มีกฎเกณฑ์

บ้านที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย หมายถึงบ้านที่บิดา มารดา ให้

อิสระ เสรีแก่บุตรพอประมาณ ไม่ว่าจะเป็นการพูดจา ความประพฤติ หรือการตั้งกฎเกณฑ์ที่ใช้กับบุตร จะเน้นหนักไปในด้านสนองความต้องการและธรรมชาติของเด็ก เด็กจะมีอิสระเสรีในขอบเขตที่กำหนดและถ้าเด็กฝ่าฝืนกฎที่บิดา มารดาวางไว้จะถูกทำโทษเป็นครั้งคราว

บ้านที่มีการปกครองแบบธรรมาธิปไตย หมายถึงลักษณะที่บิดา มารดาตั้งเป็นกฎการกระทำของเด็กแทบทุกชนิด เด็กจะต้องพยายามรักษาระเบียบวินัยอย่างเข้มงวด การฝ่าฝืนกฎนับว่าเป็นความผิดที่รุนแรง

บ้านที่มีการปกครองแบบไม่มีกฎเกณฑ์นั้นหมายความว่าบิดา มารดา จะไม่มีการตั้งข้อบังคับใด ๆ กับเด็กเลย เด็กสามารถทำทุกสิ่งได้ตามความปรารถนา

การอบรมเลี้ยงดูแต่ละแบบให้ผลต่างกัน กล่าวคือ เด็กที่มาจากบ้านที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยจะผิผิคล้ายไม่กลัวคน สนใจซักถามในสิ่งที่ไม่รู้ และมักจะฝ่าฝืนกฎข้อบังคับมากกว่าเด็กที่มาจากบ้านที่ใช้ระบบธรรมาธิปไตย นอกจากนั้น เด็กเหล่านี้มักจะกลายเป็นผู้นำในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มได้รับความนิยมนิยมชอบจากเพื่อนฝูง ส่วนเด็กที่ได้รับการตามใจจากบิดา มารดาจะกลายเป็นคนที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นตลอดเวลา ลักษณะนิสัย ย้ออาย เด็กที่มาจากบ้านที่เข้มงวดจะค่อย ๆ กลายเป็นเด็กที่เข้ากับผู้อื่นลำบากขี้อายและวิวาทกับเพื่อน ๆ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพี่น้อง ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพี่น้องมักจะมีผลมาจากการปฏิบัติตนของพ่อ แม่ ต่อลูก ถ้าพ่อ แม่ เป็นคนไม่สำนึกถึงความรักแก่ลูกทุก ๆ คนเท่ากัน ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องของเด็กก็จะเป็นไปโดยราบรื่น การทะเลาะเบาะแว้งระหว่างพี่น้องจากความอิจฉาริษยากันจะไม่มี ในทางตรงกันข้ามถ้าพ่อ แม่ มีแต่ความสำนึกในใจเด็กจะเกิดความน้อยใจ ต้องการเอาชนะพี่หรือน้องที่พ่อ แม่ ให้ความสนใจมากกว่าจะเกิดการอิจฉาริษยาซึ่งกันและกันระหว่างพี่น้อง ทำให้เป็นผลเสียทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของเด็กเป็นอันมากทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายบ้าน เปื่อที่จะอยู่ร่วมกับพี่น้องซึ่งอาจเกิดปัญหาตามมาในภายหลังได้ นอกจากนี้ในบางบ้านจะพบว่าพี่น้องอยู่กันแบบต่างคนต่างอยู่ไม่สนใจซึ่งกันและกันเท่าที่ควร ไม่มีความผูกพันรักใคร่กันเหมือนพี่น้องผู้อื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ อาจเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อ แม่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เด็กได้รับอาจเป็นแรงกดดันให้เด็กต้องแสดงออกดังกล่าวนั้น ซึ่งจะทำให้เด็กมีสุขภาพจิตไม่ดี และแสดงพฤติกรรมที่แปลก ๆ ออกมา และสัมพันธ์ภาพระหว่างพี่น้องที่เป็นแบบเฉยเมย เย็นชา จะทำให้เด็กเป็นเด็กก้าวร้าวและมีปัญหาทางอารมณ์

4. ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ภายในครอบครัว สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความผูกพันกันมากระหว่างญาติพี่น้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทจะเห็นได้ชัดเจน คนที่อยู่ในหมู่บ้านหรือละแวกบ้านเดียวกันส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องกันแทบทั้งสิ้นและแม้กระทั่งภายในบ้านเองมักจะประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา อยู่รวม ๆ กัน สำหรับครอบครัวที่อยู่ในเมืองลักษณะเช่นนี้จะน้อยกว่าในชนบท แต่ละพบบ้างในบางครอบครัวที่เอา ปู่ ย่า ตาหรือยายมาช่วยดูแลบุตรหลาน และนอกจากนี้อาจจะมีคนรับใช้หรือคนงานอื่น ๆ อีกแล้วแต่ฐานะของครอบครัวซึ่งบุคคลที่กล่าวมามีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ลูซ่า สันทน์เอม (2517:235-236) ได้ให้ความเห็นว่า

ในแต่ละครอบครัวย่อมประกอบด้วยสมาชิกจำนวนแตกต่างกัน สมาชิกแต่ละคนเหล่านี้ต่างมีส่วนในการพัฒนาบุคลิกภาพของสมาชิกคนอื่น ๆ ภายในครอบครัวเดียวกัน ครอบครัวยิ่งใหญ่ สมาชิกย่อมมีความเกี่ยวข้องกันมากขึ้น นอกจากนี้ในแต่ละครอบครัวยังประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีระดับอายุแตกต่างกันอีกด้วย ครอบครัวย่อมรับผู้ย้ายมากกว่าผู้หญิง และยอมให้ผู้ย้ายเป็นใหญ่ในครอบครัว แต่บางครอบครัวก็ยอมยกให้ผู้หญิงเป็นใหญ่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลภายในครอบครัวนั้น

การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษานั้น การปลูกฝังและสร้างเสริมให้นักเรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้นั้น นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นมาก ทั้งนี้เพราะเนื้อหาวิชาสังคมศึกษามีขอบเขตกว้างขวางมากมายเกินกว่าที่จะสอนให้นักเรียนเรียนรู้ได้หมดและครอบคลุมทั่วถึงอีกประการหนึ่ง เนื้อหาวิชาและความจริงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือแบบเรียนต่าง ๆ จะกลายเป็นของเก่า ล้าสมัยคลาดเคลื่อนต่อความจริงได้เพราะกาลเวลาและการค้นพบใหม่ทางวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งจะมีอยู่เรื่อย ๆ ไม่มีการหยุดยั้ง

เอ็ดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton 1967:28-58) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการเรียนวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า การสอนเป็นระบบของการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้นั้น แต่การสอนและการเรียนนั้นมีลักษณะแตกต่างกัน เพราะการสอนเป็น

การสื่อสารโดยวิธีการพูดคุย การแสดง หรือการให้สัญญาณท่าทาง ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ของครูเหล่านั้นเกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียน ส่วนการเรียนนั้นไม่ได้จำกัดว่าจะเกิดขึ้นในห้องเรียนเท่านั้น แต่สามารถจะเรียนรู้ได้ทุกหนทุกแห่งโดยตัวของเด็กเองด้วยการอ่าน การดู และการฟัง ดังนั้นในการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่จึงจำเป็นต้องหาวิธีการว่าทำอย่างไร เด็กถึงจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองได้โดยผ่านกระบวนการสืบสอบ และกระบวนการใช้ความคิด ไม่ใช่การเรียนรู้ด้วยวิธีท่องจำ สรุประบวนการสอนวิชาสังคมศึกษา ดังนี้

1. การสอนสังคมศึกษาโดยใช้วิธีการสืบสอบ จะทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้เหตุผล นักเรียนจะมีวิจลารณญาณกว่าการสอนแบบเก่าที่เน้นให้นักเรียนท่องจำซึ่งครูมีบทบาทมากที่สุด ครูเป็นผู้โอนความรู้ให้แก่นักเรียน นักเรียนจะเป็นผู้รับความรู้ การเรียนการสอนแบบเก่านี้จะทำให้นักเรียนขาดประสบการณ์ในการใช้ความคิด ดังนั้น การสอนสังคมศึกษาแนวใหม่โดยใช้วิธีการสืบสอบ จะเน้นในเรื่องการใช้ความคิด นับว่ามีความสำคัญต่อชีวิตของนักเรียนในอนาคต
2. การสอนแบบบรรยายนั้นยังคงจำเป็นจะต้องใช้ในการสอนสังคมศึกษาอยู่บ้าง แต่ครูไม่ควรใช้สอนแบบบรรยายอยู่ตลอดเวลา ควรหาวิธีการสอนอื่นมาใช้ด้วย การสอนแบบบรรยายนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนได้รับเนื้อหาความรู้มาก ถ้าครูเป็นผู้บรรยายที่ดี แต่จะนำไปใช้กับทุกสภาพห้องเรียนไม่ได้ การนำมาใช้ควรอยู่ในดุลยพินิจของครู
3. วิธีการสอนอีกประเภทหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ คือ การสอนแบบอภิปราย (Discussion) ในการสอนแบบนี้หัวข้อที่ครูจะนำมาใช้ในการอภิปรายกันนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้องในลักษณะที่เป็นข้อเท็จจริงเสมอไป เพราะข้อเท็จจริงเหล่านั้นนักเรียนสามารถจะหาอ่านได้ด้วยตัวเอง แต่ครูสามารถใช้วิธีสอนโดยตั้งคำถามให้นักเรียนวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และครูอาจจะเสริมด้วยการบรรยายสั้น ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ใหม่อยู่เสมอ
4. การสอนโดยวิธีการแก้ปัญหา เป็นวิธีการสอนที่ใช้กันมากในการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ นักเรียนอาจจะเริ่มต้นด้วยการถามปัญหาหรือคำถามที่เขาสงสัย และมีความหมายอย่างแท้จริงในชีวิตของเขาด้วยแรงกระตุ้นที่อยากจะเรียนรู้ จะทำให้เขาเกิดความเข้าใจดีขึ้น จำได้นานและสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เขาได้เรียน

ไปแล้วนั้นได้ง่ายในสถานที่แห่งใหม่ นักเรียนจะรู้วิธีการคิดอย่างมีระบบและใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาซึ่งสามารถจะสรุปเป็นทฤษฎีได้

การสังเกตการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ผ่านมามีทั้งข้อบกพร่องและปัญหาหลายประการ ซึ่งพอจะสรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้ (นิมมวล ทศวัฒน์, 2522:1-4)

1. เนื้อหาในหลักสูตรสังคมศึกษาไม่ทันสมัย ควรปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน
2. หลักสูตรมีเนื้อหาที่กำหนดให้สอนมากเกินไป จนไม่สอดคล้องกับอัตราเวลาเรียนซึ่งกำหนดไว้สัปดาห์ 4 คาบ
3. หัวข้อหรือบทเรียนแยกกันเป็นส่วน เป็นตอนทำให้ผู้เรียนมองไม่เห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาวิชาที่เรียน เช่น วิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ไม่สอดคล้องกัน
4. ด้านวิธีสอน ส่วนใหญ่ครูเป็นผู้อธิบายหรือบอกให้นักเรียนฟังและจดตาม จึงทำให้นักเรียนเกิดการเบื่อหน่ายในการเรียน
5. นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับแบบเรียน อุปกรณ์และการประเมินผล

จากข้อบกพร่องของการเรียนสังคมศึกษานี้เอง จึงทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสังคมศึกษา การเรียนการสอน แบบเรียน และอื่น ๆ นอกจากนี้ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาได้มีการเคลื่อนไหวอย่างสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา จากการวิจัยค้นคว้าของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ค้นพบสิ่งที่น่าสนใจในด้านการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น "สังคมศึกษาแนวใหม่" (New Social Studies) ผลของการศึกษาได้ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะพอสรุปได้ดังนี้ (นิมมวล ทศวัฒน์ และศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2519:10)

1. ขอบข่ายของสังคมศึกษา กว้างขวางกว่าเดิม เนื้อหาควรนำแนวคิดที่สำคัญจากหลายสาขาวิชามาประสานกัน เช่น วิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และจิตวิทยาสังคม
2. ในการพัฒนาหลักสูตรมีแนวโน้มที่จะใช้หลักสูตรแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป
3. การสร้างเนื้อหาของความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการเรียนการสอน (Instructional Strategy)

4. วิธีการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา เน้นการใช้วิธีการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific method) เช่น วิธีการสอนแบบสืบสอบ (Inquiry method) การแก้ปัญหา (Problem Solving method)

5. สังคมศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการสอนค่านิยม (Value) ให้แก่เด็กโดยสอดแทรกไปในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้อง หรืออาจสอนโดยตรงอย่างเช่น ในวิชาศีลธรรม การสอนไม่ควรใช้วิธีบรรยายหรือท่องจำ แต่ควรฝึกให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังและให้รู้สึกตัดสินใจเลือกเอาค่านิยมที่เห็นว่าดี ถูกต้อง นำไปยึดถือปฏิบัติต่อไป

6. สังคมศึกษาควรให้โอกาสนักเรียนได้นำเอาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของสังคมมาอภิปรายในชั้นเรียน เช่น ปัญหาบ้านเมือง ปัญหาความขัดแย้งของสังคม เรื่องเพศศึกษา เป็นต้น

7. การศึกษาด้านวัฒนธรรมควรนำมาสอนเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของค่านิยม แบบแผนที่ซับซ้อนของวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการดำรงชีวิตอยู่ของบุคคลในสังคม เพื่อความเข้าใจในความลึกลับซับซ้อนของพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคมที่แตกต่างกัน

8. ประการสุดท้าย เน้นการใช้แหล่งวิชา การและข้อมูลที่ได้จากสถิติต่าง ๆ การใช้สื่อมวลชน และการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

จากข้อมูลและข้อเสนอนี้จะเห็นว่า สังคมศึกษา แนวใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงทั้ง เนื้อหาวิชา วิธีการเรียนการสอน การใช้อุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยีตลอดจนการวัดผล ซึ่งนับว่าท้าทายความรู้ความสามารถของครูสังคมศึกษา ยิ่งนัก ครูสังคมศึกษาต้องทันสมัยในเชิง วิชาการ และความคิด โดยครูสังคมศึกษาจะต้องปรับปรุงตนเองในด้านวิชาความรู้ ก้าวหน้าให้ทันกับเหตุการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ปรับปรุงตนให้เป็นคนใจกว้าง (Broad-minded) ยอมรับในสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล ซึ่งถ้าครูสังคมศึกษา ยังคงมีแนวความคิดแบบเก่า แต่ในขณะที่เด็วกันหลักสูตร สังคมศึกษา เปลี่ยนใหม่ แบบเรียนเปลี่ยนใหม่ ระบบการศึกษา และชั้นเรียนเปลี่ยนใหม่ ก็จะไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษามากนัก เพราะฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงควรจะไปทั้งระบบรวมทั้งคุณลักษณะ และสมรรถภาพของครูสังคมศึกษาด้วย

นับตั้งแต่เริ่มใช้หลักสูตรใหม่ในปี พ.ศ. 2521 จะเห็นได้ว่าวิชาสังคมศึกษาในระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น มีความแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งเคยแยกเป็นรายวิชา คือ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม แต่สังคมศึกษาในหลักสูตรใหม่นี้ได้นำสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของเด็กสอดแทรกไว้ด้วย ซึ่งนอกจากวิชาดังกล่าวแล้ว ยังมีวิชา สังคมวิทยา ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อม และวิชา เศรษฐศาสตร์ นำมาบูรณาการให้เป็นหน่วย การเรียนอันเดียวกัน เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนวิชา สังคม

ดังนั้น วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีลักษณะและมีขอบเขตที่กว้างขวางมาก ฉะนั้น ใน การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาจึงต้อง เน้นถึงความสำคัญที่จะฝึกฝนให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนา ในด้านความรู้สึกนึกคิด ความเป็นผู้มีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ อีกทั้งรู้จักหน้าที่ การเป็นพลเมืองที่ดีของครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

ด้วยเหตุนี้เอง ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอยู่ไม่น้อยคือ "ครูสังคมศึกษา" ในการที่จะอบรมสั่งสอนให้เยาวชนของชาติมีความรู้ ความคิด รู้จักใช้ เหตุผลในการพิจารณาหรือตัดสินใจต่าง ๆ รู้จักใช้สิทธิ เสรีภาพในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม รวมไปถึง การมีส่วนร่วมในอันที่จะช่วยกันปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม วัฒนธรรมและแบบแผนในการ ดำเนินชีวิตที่ดีงาม

การที่จะประสพผลสำเร็จในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาจำเป็นต้องอาศัยองค์ ประกอบหลาย ๆ ด้านมาช่วยในการเรียนการสอน เช่น วัสดุสอน หนังสือเรียน หลักสูตร อุปกรณ์การสอน สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนครูและนักเรียนซึ่งจะเป็นผู้ร่วมสร้าง บรรยากาศในการเรียนการสอนให้ดำเนินไปด้วยดี นอกจากนี้การที่นักเรียนจะประสพผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาได้ นักเรียนจะต้องมีความรู้สึกที่ดี นั่นคือ นักเรียนจะต้อง มีเจตคติ (Attitude) ที่ดีต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา อันได้แก่ มีเจตคติที่ดีต่อครู สังคมศึกษา มีเจตคติที่ดีต่อเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาและมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียน

เจตคติของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ความรู้สึก หรือเจตคติ (Attitude) นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่าน ได้ให้คำนิยามไว้ต่าง ๆ กัน ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่แสดง ออกอย่างมั่นคงต่อบุคคลหรือสถานการณ์ใด ๆ ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดี (Positive) หรือ ชัดแย้ง (Negative) หรือเป็นกลาง (Neutral) ก็ได้ ซึ่งเป็นผลของการรับรู้เกี่ยวกับ

ลักษณะที่ตีหรือ เลขของบุคคลหรือสถานที่นั้น

ในทางการศึกษา เจตคติ ได้รับความสนใจเป็นพิเศษด้วยเหตุผลที่เชื่อว่า เจตคติต่อวิชา มีบทบาทสำคัญในอันที่จะช่วยส่งเสริมหรือสกัดกั้นการเรียนรู้ในวิชานั้น ๆ กล่าวคือ ผู้เรียนจะสามารถเรียนวิชาไหนได้ดีถ้าหากผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชานั้น ได้มีผู้ทำการศึกษาเรื่อง เจตคติต่อการเรียน ดังนี้

นิล, กิลและทิลเมอร์ (Neale, Gill and Tismer, 1970:232-237) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Relationship Between Attitude Toward School Subject and School Achievement." กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนเกรด 6 ศึกษาจากนักเรียนชาย 105 คน นักเรียนหญิง 110 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า เจตคติต่อวิชาเรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติของนักเรียนที่มีต่อครูเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุด มีผลโดยตรงต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการพัฒนาการศึกษา เพราะเจตคติเป็นสิ่งที่มิอาจหลีกเลี่ยงได้ของนักเรียนดังเช่น นักรักบี้ สันทันโฮม (2505: 2) ได้กล่าวว่า ถ้านักเรียนรู้สึกพอใจ สบายอารมณ์ในการกระทำ หรือพฤติกรรมของครูที่แสดงต่อตนเองหรือเพื่อนฝูง การกระทำของครูนั้นจะช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน สิ่งเสริมความสนใจต่อการเรียน ตลอดจนปลูกฝังเจตคติที่ดี ถ้าหากนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู ก็ย่อมจะมีความตั้งใจเรียน พร้อมทั้งจะรู้สึกมีความสุขในการศึกษาเล่าเรียน ทำให้การพัฒนาการศึกษาดำเนินไปได้อย่างเต็มที่ ในทางตรงกันข้ามถ้านักเรียนมีเจตคติไม่ดีต่อครูก็ย่อมจะไม่เต็มใจในการพบปะกับครู เกิดความท้อถอยและไม่มีความสุขในการเล่าเรียน สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการศึกษาของชาติ

ลูว์ธรรคา เนตยากร (2519:56-72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและปลายของโรงเรียน 10 แห่งในกรุงเทพฯ จำนวน 230 คน และผู้ปกครองของนักเรียนทั้ง 230 คน นี้ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น 2 ชุด ครอบคลุมเนื้อหา 4 หมวดคือ ความรู้ของครู ทักษะในการสอน ลักษณะที่พึงปรารถนา และความคิดเห็นอื่น ๆ อย่างอิสระ ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านความรู้วิชาสามัญ วิชาครู และความรู้พิเศษที่ครูควรรู้คือภาษาไทย อังกฤษ สังคมศึกษา หลักสูตรวิธีสอน หลักการวัดและประเมินผล หลักจิตวิทยาและการแนะแนว ความสามารถทางนาฏศิลป์ ดนตรี การช่างและงานประดิษฐ์

2. ด้านการสอน ครูควรสอนนักเรียนแบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาสื่อความหมาย และการควบคุมชั้นเรียน

3. ด้านลักษณะที่พึงปรารถนาของครู คือ ครูควรมีหน้าตาอัมยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสุภาพ พุดจาสุภาพ รู้จักควบคุมอารมณ์

4. ด้านหน้าที่การงาน ครูควรมีสำรึกษาในการสอน อบรมนักเรียน และตรวจสอบผลมุตทำงานของนักเรียน

5. ข้อเสนอนแนะเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีคือ ครูควรมีความยุติธรรม ตั้งใจสอน และยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน

จารย์ลี น้อยแสงคำศรี (2519;168-172) ได้ทำการ วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคการศึกษา 9" ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ เนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษาส่วนมากน่าสนใจมากและควรเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ญุหาบ้านเมือง พรรคการเมือง จิตวิทยา ญุหาวัยรุ่น ญุหาสังคม ญุหาระหว่างประเทศ ประวัติภูมิศาสตร์ และบทบาทของนักเรียนเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น สำหรับวิธีการสอนนั้น นักเรียนชอบวิธีที่ครูขยายความรู้เพิ่มเติมเนื้อหาในแบบเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอา เหตุการณ์ปัจจุบันมา เกี่ยวข้องในบทเรียน ใช้อุปกรณประกอบการสอน ศัพท์ค้นศึกษา และเชิญวิทยากรมาบรรยาย นักเรียนไม่ชอบวิธีการสอนที่ครูอธิบายและแสดงความคิดเห็นแต่เพียงผู้เดียว ครูบรรยายตามบทเรียน และอ่านบทเรียนแล้วให้นักเรียนดูตาม นักเรียนส่วนใหญ่เสนอแนะว่า การสอนของครูควรให้มีอุปกรณประกอบการสอนทุกครั้ง ควรปรับปรุงวิธีการสอนให้ใหม่อยู่เสมอและควรมีจุดมุ่งและประสงค์ทางการสอนเพื่อสามารถฝึกฝนนักเรียนให้ฝึกทักษะทุก ๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของวิชาในหมวดสังคมศึกษาในชีวิตประจำวัน นักเรียนเห็นว่า วิชาหน้าที่พลเมืองมีประโยชน์มากที่สุด เพราะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือ วิชาภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ส่วนวิชาศีลธรรมนั้นนักเรียนเห็นว่ามีประโยชน์น้อยที่สุด

ความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อจะให้ให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม ดังนั้นความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษามีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความมุ่งหมายของการศึกษาศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นเรียน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ (ศิริพันธ์ ศิริอุทอง 2518;4-5)

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และความชำนาญกว้างขวางยิ่งขึ้นในวิชาที่เรียนตามหลักสูตรและเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสนใจวิชาที่เรียนมากยิ่งขึ้น
 2. เพื่อส่งเสริมความสามารถพิเศษและความสนใจของนักเรียนเป็นรายบุคคล
 3. เพื่อจัดประสบการณ์ให้แก่นักเรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล
 4. เพื่อให้นักเรียนค้นพบและทราบถึงความสามารถพิเศษ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสนใจของเขา และให้มีโอกาสฝึกทักษะได้มากขึ้น
 5. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามแบบพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
 6. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักความร่วมมือในการทำงานร่วมกับหมู่คณะ
 7. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
 8. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนให้ดีขึ้น
 9. เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 10. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกตนเองในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และให้นักเรียนมีโอกาสในการเข้าสังคมอย่างกว้างขวางแต่เหมาะสมกับบุคลิกภาพและความสามารถของตน
 11. เพื่อให้ออกาสนักเรียนได้ประสบความสำเร็จในสิ่งหนึ่งสิ่งใด นอกเหนือไปจากการเรียนตามหลักสูตร และส่งเสริมสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน
- กิจกรรมนอกชั้นเรียน
- กิจกรรมนอกชั้นเรียนเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มในการกระทำกิจกรรมตามหลักปรัชญาที่ว่า "Learning by doing" ในโรงเรียนต่าง ๆ ครูที่เข้าใจธรรมชาติของนักเรียน กิจกรรมในการเรียนและบูรณาการแห่งประสบการณ์ (Integration of Experience) ถือว่ากิจกรรมนอกชั้นเรียนเป็นประสบการณ์ที่ดีที่สุด เป็นส่วนส่งเสริมการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กิจกรรมนอกชั้นเรียนไม่เพียงแต่จะเสริมความรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาเท่านั้น ยังช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลิน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การจัดตั้งสภานักเรียน ชุมนุมสังคมนักศึกษา จัดทำให้นักเรียนเข้าใจวิถีทางแห่งประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้น เพราะนักเรียนได้บริหารงานเอง โดยการเลือกตั้งผู้แทนนักเรียน การศึกษานอก

สถานที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง มีความรู้ในเรื่องภูมิประเทศ การคมนาคม และ
หลักฐานประวัติศาสตร์ที่จะนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ กิจกรรมนอกห้องเรียนจะช่วย
ส่งเสริมความฉลาด ความสามารถและให้ประสบการณ์ในสังคมแก่นักเรียน เพราะนักเรียนมี
พื้นฐานแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้ สังคม จิตใจ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นฐานทางบ้านซึ่ง
มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนทุกระดับ

การสังเกตการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา จำเป็นจะต้องนำวิธีการต่าง ๆ ที่
เกี่ยวข้องมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจดี และมีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ
ที่ใช้ได้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษามีดังนี้

1. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการปกครองหรือการบริหารได้แก่ สถานักเรียน
กรรมการนักเรียน หัวหน้านักเรียน
2. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครเพื่อ
รักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา การทำงานในห้องสมุด การพัฒนาชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
3. กิจกรรมที่เกี่ยวกับคำสอนและสังคมสังเคราะห์ได้แก่ ชุมนุมคำสอน-
ศึกษา ชุมนุมยิวพุทธ ชุมนุมผู้นำเพ็ญประโยชน์ ชุมนุมบริจาคโลหิต
4. กิจกรรมเกี่ยวกับการเข้าสังคม เช่น การฝึกมารยาทในการเข้า
สังคม ชุมนุมวัฒนธรรมไทยและนานาชาติ การอภิปราย ปาฐกถาและโต้วาที
5. กิจกรรมด้านสหนาการ เช่น ชุมนุมดนตรี นักประสานเสียง เต้นรำ
6. กิจกรรมด้านวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้นได้แก่
ชุมนุมวิชาการต่าง ๆ
7. กิจกรรมทางด้านกีฬาได้แก่ การแข่งขันภายในโรงเรียน ระหว่างสี
และชั้นต่าง ๆ
8. กิจกรรมเกี่ยวกับการพิมพ์ เช่น ชุมนุมที่จัดทำหนังสือประจำปีของ
โรงเรียน วารสารของชุมนุมวิชาการต่าง ๆ
9. กิจกรรมเกี่ยวกับการประชุม เช่น การประชุมนักเรียน การเชิญ
วิทยากรบรรยายหรือการอภิปรายกันเอง
10. กิจกรรมเกี่ยวกับการสำรวจค้นคว้า เช่น สัร วลบริเวณที่ตั้งของ
โรงเรียน ชุมนุมชนและการศึกษานอกสถานที่

11. กิจกรรมเกี่ยวกับการเล่นละครโต้ตอบ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การแสดงละคร การแต่งกายสมัยต่าง ๆ

12. กิจกรรมเปิดเตล็ดที่จัดขึ้นตามวาระและโอกาสที่สำคัญ เช่น สัปดาห์รณรงค์การ ป้ายนิเทศในวันสำคัญ

13. กิจกรรมเกี่ยวกับบทเรียนโต้ตอบ การค้นคว้าจากห้องสมุด การอภิปราย การแสดงละครจากเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

14. กิจกรรมเกี่ยวกับการติดตามข่าวต่าง ๆ ทางวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

กิจกรรมนอกชั้นเรียนมีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนดียิ่งขึ้นจากงานวิจัย สุระชัย ประเสริฐสรวย (2514:45-48) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการศึกษานอกสถานที่ประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า การใช้การศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียนนั้น ย่อมทำให้การเรียนการสอนได้ผลดีกว่า การสอนในชั้นตามปกติ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ของการสอนแบบการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมประกอบการสอน ได้ทำการทดลองโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 120 คน กลุ่มหนึ่งเรียนในชั้นอย่างเดียว อีกกลุ่มหนึ่งพาไปศึกษานอกสถานที่ภายหลังจากการเรียนในชั้นแล้วในบทเรียนเดียวกัน ผลการวิจัยพบว่า การใช้การศึกษานอกสถานที่เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียนนั้นมีประสิทธิภาพดีกว่า การสอนในชั้นเรียนแต่เพียงอย่างเดียว และไม่ว่าจะเป็นเวลานานเท่าใด การใช้การศึกษานอกสถานที่ประกอบการเรียนการสอนย่อมทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากและจดจำได้นานกว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบทางการศึกษาหลายประการที่มีส่วนส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของบุคคลแตกต่างกัน องค์ประกอบสำคัญซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางเขาวินิจฉัย อันได้แก่

1. ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครอบครัว
2. ความรู้สึกของนักเรียน เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา
3. ความรู้สึกของนักเรียน เกี่ยวกับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา
4. ความรู้สึกของนักเรียน เกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียน

5. กิจกรรมนอกชั้นเรียน

องค์ประกอบต่าง ๆ ที่กล่าวมามีส่วนสัมพันธ์ ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุคคลด้วย ซึ่งก็มิใช่หาวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

จุไรศรี สุทธิศรีสังข์ (2508:83-90) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกโรงเรียนกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดพระนคร" กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียน 300 คน ผลที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสอบถามและคะแนนสอบประจำเทอมต้น รวมทั้งทุกประเภทโรงเรียน แยกตามประเภทของโรงเรียน แยกตามเพศ ตามอายุ ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นลบทั้งสิ้น แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกโรงเรียนกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเป็นไปในทางตรงกันข้ามเว้นแต่โรงเรียนรัฐบาลสหศึกษาเท่านั้นที่มีค่าต่ำและเป็นบวก แต่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันบ้างแต่น้อยมาก

อรภา ทัศนช่าง (2511:141-145) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "องค์ประกอบบางประการที่มีผลต่อการเรียนไม่สำเร็จของนิสิตวิทยาลัยการศึกษาศึกษา ปีการศึกษา 2509" ตัวอย่างประชากรเป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัยการศึกษาศึกษาประสานมิตร ปทุมวัน และบางแสน จำนวน 295 คน เป็นนิสิตที่เรียนไม่สำเร็จ 49 คน และนิสิตที่เรียนสำเร็จ 246 คน ผลจากการวิจัยปรากฏว่า นิสิตที่เรียนไม่สำเร็จส่วนใหญ่พักอยู่กับญาติ มีค่าใช้จ่ายเหลือจากค่าที่พักอาศัยเดือนละ 405 บาท การสอบเข้าได้ตั้งแต่ช่วงกลางถึงช่วงล่างสุดของการแจกแจงอันดับในการสอบเข้าทั้งหมด นิสิตที่เรียนไม่สำเร็จมีความคิดเห็นต่อสาเหตุของการเรียนไม่สำเร็จว่า เกิดจากวิทยาลัยมากกว่าตัวนิสิตเอง นอกจากนั้นนิสิตกลุ่มที่เรียนไม่สำเร็จมีความกังวลในเรื่องผลการเรียนและการเรียนต่อมากกว่านิสิตที่เรียนสำเร็จ

วัฒนา พุ่มเล็ก (2512:68-71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ" ตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนโรงเรียนลาติตลูฟิากรณ์หาวิทยาลัยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 232 คนแบ่งเป็นนักเรียนที่มีความสามารถ

ในการเรียนสูงและต่ำอย่างละ 116 คน ใช้แบบสอบถามนักเรียนซึ่งดัดแปลงจาก "The Mooney Problem Check lists" แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา ความสนใจในวิชาเรียน กิจกรรมด้านต่าง ๆ การเลือกอาชีพ และแบบสอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับองค์ประกอบทางครอบครัว จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบทางร่างกาย ได้แก่ สุขภาพ องค์ประกอบทางความรักครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดา มารดา และพี่น้อง องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม ได้แก่ ความเป็นอยู่ของครอบครัว การศึกษาของบิดา มารดา และฐานะทางบ้าน องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนในวัยเดียวกัน และองค์ประกอบในการปรับตัวได้แก่แผนชีวิตในอนาคต เป็นองค์ประกอบที่เป็นเครื่องบอกความแตกต่างของคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นั่นคือ นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงจะมีองค์ประกอบด้านดังกล่าวอยู่ในระดับตกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.02 ยกเว้นในเรื่องจำนวนพี่น้องระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงและต่ำไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปปฏิบัติ กิจกรรมด้านวิชาการ อาชีพแพทย์ และการอ่านหนังสือมากกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

✓ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2512:49-59) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ผลทางการศึกษาของนิสิตปริญญาตรีทางการศึกษา" กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตสาขาทางการศึกษา จำนวน 336 คน ที่เรียนจบการศึกษาบัณฑิตในเดือนมีนาคม 2523 จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา 5 แห่ง คือ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ปทุมวัน บางแสน มหาสารคาม และพิษณุโลก องค์ประกอบที่ศึกษามี 3 ด้าน คือ องค์ประกอบทางด้านครอบครัว องค์ประกอบด้านตัวนิสิตเอง และองค์ประกอบทางสถานศึกษา โดยถือเอาคะแนนเฉลี่ยสะสมของนิสิตในชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 เป็นสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านตัวนิสิตเองและทางสถานศึกษามีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ผลทางการศึกษา โดยได้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวพยากรณ์ทั้งหมด กับคะแนนเฉลี่ยสะสมเท่ากับ 0.354 องค์ประกอบทางสถานศึกษาได้ R เท่ากับ 0.247 ซึ่งให้อำนาจพยากรณ์มากที่สุด องค์ประกอบทางครอบครัวให้อำนาจพยากรณ์น้อยที่สุดคือ R เท่ากับ 0.105 และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษามากที่สุดตามลำดับคือ ชั้นปีที่เข้าศึกษาในวิทยาลัยวิชาการศึกษา आयु และเพศ ✓

ฮานวย เลิศยพันธ์ (2514:87-98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์องค์ประกอบผลการเรียนเฉลี่ยสะสม" การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะทราบว่าความสำเร็จทางการเรียนของนิสิตในระดับปริญญาตรีสุดท้ายของวิทยาลัยอาชีวศึกษาประสานมิตร ปีการศึกษา 2513 จะมององค์ประกอบทางสติปัญญาและไม่ใช้สติปัญญาหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนิสิตจำนวน 202 คน ชาย 127 คน หญิง 75 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ตัวพหุคูณที่มีความสัมพันธ์กับตัวเกณฑ์(ผลการเรียน) คือความเอาใจใส่ทางการศึกษา ($r = 0.21, P = 0.05$) การปรับตนทางการศึกษา ($r = 0.19, P = 0.01$) ภาษา ($r = 0.21, P = 0.05$) และทัศนคติ ($r = 0.15, P = 0.05$)

จากการศึกษาเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบผลการเรียนพบว่า ตัวแปรที่มีน้ำหนักตัวประกอบสูงอย่างมีความสำคัญร่วมกับผลการเรียนคือ

- ก. ทัศนคติ ภาษา ภาพสัมพันธ์ และอนุกรมมิติ
- ข. การปรับตน ความเอาใจใส่ ภาษา และความกังวลใจ

สุนิษาพร เมฆรักษาวณิช (2515:66) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียน ทัศนคติในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนรัฐบาล 400 คน แผนกวิทยาศาสตร์ ชาย 100 คน หญิง 100 คน แผนกศิลป์ ชาย 100 คน หญิง 100 คน ใช้แบบสำรวจนิสัยการเรียนและทัศนคติในการเรียนของบราวน์และโฮลซ์แมน (Brown and Holtzman) ซึ่งแปลเป็นภาษาไทย ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสัยการเรียน ทัศนคติในการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีนิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนแผนกวิทยาศาสตร์มีนิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนดีกว่านักเรียนแผนกศิลป์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพศไม่มีความแตกต่างกันในด้านนิสัยการเรียนและทัศนคติในการเรียน ✓

ฉัตรฯ พงษ์กิจมงคล (2517:84-88) ได้ทำการวิจัย "ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสนใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตรในวิชาสังคมศึกษา" กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์และนักศึกษาในสถานฝึกหัดครู 5 แห่ง อาจารย์จำนวน 50 คน และนักศึกษา 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสนใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาของวิทยาลัยครู 3 แห่ง

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสนใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กัน ส่วนวิทยาลัยครูอีก 2 แห่งนั้นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสนใจในกิจกรรมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษามีความสัมพันธ์กัน แต่ยังมีอีกส่วนหนึ่งไม่เป็นไปตามนี้

วิลเลียม พี. ฟูลเลอร์ และอาร์ุง สันทวานิช (2519:68-84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา: องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา" กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เพื่อการวิจัยประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2516 จากโรงเรียนทุกประเภทและทุกภูมิภาคทั่วประเทศจำนวน 23,555 คน เพื่อศึกษาข้อมูลองค์ประกอบคุณลักษณะของนักเรียน คุณภาพของโรงเรียนและบิดามารดา หรือผู้ปกครองนักเรียนดังกล่าวส่วนหนึ่งจำนวน 1,753 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างย่อยเพื่อศึกษาองค์ประกอบภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอาจสรุปได้ว่า ขนาดของโรงเรียน ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน (อาชีพของบิดา) การศึกษาก่อนภาคบังคับและเรียนซ้ำชั้นของนักเรียน สภาพที่ตั้งของบ้าน ภาษาไทยกลางที่ใช้พูดที่บ้าน ความคิดเห็นของครูต่อความสามารถของนักเรียน เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน รองลงไปได้แก่กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับสื่อความรู้ อันได้แก่ หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางลบกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้แก่ สถิติการขาดเรียนของนักเรียน ระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียน และอายุของนักเรียน สำหรับตัวแปรที่ไม่มีความสำคัญมากนักต่อการอธิบายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้แก่ อัตราส่วนนักเรียนต่อครู พื้นที่ต่อนักเรียน คุณวุฒิครู ระยะเวลาการศึกษาสามัญของครู และการมีหนังสือแบบเรียน เป็นต้น

สุรเดช ปนาทกุล (2519:49-50) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ" โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ปีการศึกษา 2518 จำนวน 451 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในครอบครัวซึ่งได้แก่ อายุ เพศ อาชีพ จำนวนบุคคลในครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อปี ค่าเล่าเรียนที่นับถือ การพูดและการฟังภาษาไทยกลางนั้นร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้ร้อยละ 12 โดยมีตัวแปรด้านการพูดและการฟังภาษาไทยกลาง มีความสำคัญในลำดับสูง รองลงมาคือ ค่าเล่าเรียนที่นับถือและเพศตามลำดับ และได้ผลการพยากรณ์สำหรับการพยากรณ์คะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จดังนี้คือ

$$\begin{aligned} \text{คะแนนผลสัมฤทธิ์} &= 53.6 - 0.1(\text{อายุ}) - 4.0(\text{เพศ}) - 6.2(\text{อาชีพค้าขาย}) + 4.5 \\ &(\text{อาชีพรับจ้าง}) + 0.2(\text{จำนวนบุคคลในครอบครัว}) + 0.00 \\ &(\text{รายได้โดยเฉลี่ยต่อปี}) + 4.2(\text{การพูดและฟังภาษาไทยกลาง}) \end{aligned}$$

สุมาลี สังข์ศรี (2520:70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษา 6" กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในอำเภอเมืองและอำเภออื่นของจังหวัดที่ถูกสุ่มให้เป็นตัวแทนของเขตการศึกษา 6 จำนวน 223 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า คะแนนสภาพแวดล้อมทางบ้านโดยทั่ว ๆ ไปของทั้งนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำต่างก็อยู่ในเกณฑ์สูง นักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมทางบ้านต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ฉันทนา ฉินตโกวิท (2522:135-142) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร" กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ณ โรงเรียนเดิมในโปรแกรมวิทย์-คณิต และโปรแกรมศิลป-ภาษาฝรั่งเศส ไล่จากโรงเรียน 3 ประเภทคือ โรงเรียนหญิง โรงเรียนชาย และโรงเรียนสหศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 339 คน ผลการวิจัยเมื่อใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมเป็นตัวเกณฑ์พบว่า ตัวทำนายที่ดีของนักเรียนโปรแกรมวิทย์-คณิต ประเภทโรงเรียนชาย โรงเรียนสหศึกษาและนักเรียนโปรแกรมศิลป-ฝรั่งเศส ประเภทโรงเรียนหญิง โรงเรียนสหศึกษา ได้แก่ คะแนนรวมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนโปรแกรมวิทย์-คณิต ประเภทโรงเรียนหญิงตัวทำนายที่ดีได้แก่ คะแนนหมวดวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ และโปรแกรมศิลป-ภาษาฝรั่งเศส ประเภทโรงเรียนชาย ตัวทำนายที่ดีได้แก่ คะแนนหมวดวิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาไทย วิชาสังคมศึกษา และคะแนนจากแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สำนันท ฉายศรีศิริ (2522:49-53) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "องค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หก ในจังหวัดนครปฐม" จากการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์กับตัวเกณฑ์ ส่วนมาก

มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับตัวพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ดี คือ ความถนัดทางการเรียนตัวเลข ความถนัดทางการเรียนด้านเหตุผล ขนาดของห้องเรียน สถิติการขาดเรียน วุฒิศู และทัศนคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ การพึง วิทยุ สัมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ในรูปคะแนนดิบเป็นดังนี้

$$\begin{aligned} \text{คะแนนผลสัมฤทธิ์ของการเรียน} &= -0.5748 \\ &+0.3825 (\text{ความถนัดด้านตัวเลข}) \\ &+0.6304 (\text{ความถนัดด้านเหตุผล}) \\ &+0.1213 (\text{ขนาดของห้องเรียน}) \\ &-0.3168 (\text{สถิติการขาดเรียน}) \\ &-2.6379 (\text{วุฒิศู}) \\ &+0.1181 (\text{ทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์}) \end{aligned}$$

จรรยาพร วีระกะสลี (2523:90-93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร" การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการศึกษาองค์ประกอบที่ไม่ใช่ทางด้านสติปัญญาที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 1,133 คน จากการสุ่มแบบง่าย

องค์ประกอบทางด้านตัวนักเรียน ตัวพยากรณ์สำคัญที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนคือ เพศของนักเรียน น้าหนักของนักเรียน สถิติการมาเรียน การเรียนซ้ำชั้น รายได้ของครอบครัวและการศึกษาของบิดา

องค์ประกอบทางด้านตัวครู ครูวุฒิ ปก.ต.สูง มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

องค์ประกอบทางด้านโรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง เป็นตัวพยากรณ์ที่สำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

โวลเฟิล (Wolfe, 1969:217) ได้แสดงความคิดเห็นว่า เด็กฉลาดย่อมทำคะแนนได้ดีกว่าเด็กที่ด้อยสติปัญญาและก็มีมัก เชื่อมกันเช่นนั้น เพราะในการสอบต่าง ๆ ผู้ที่ได้คะแนนสูงจะได้รับยกย่องว่าเป็นคนเก่ง ฉะนั้นฉลาด ในขณะที่ผู้ที่ได้คะแนนต่ำจะถูกว่าเป็นคนด้อยสติปัญญา

แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องยอมรับก็คือ การที่เด็กคนหนึ่งทำคะแนนได้แตกต่างจากเด็กอีกคนหนึ่งนั้นเป็นผล
เนื่องมาจากองค์ประกอบหลายประการมาเกี่ยวข้องด้วย ดังเช่น งานวิจัยดังต่อไปนี้

คเนฟและสเตรด (Knief and Stroud, 1959:117-120) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
"Interaction Among Various Intelligence, Achievement, and Social Class
Scores." กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนเกรด 4 จากโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 18
โรงเรียน ทั้งหมด 344 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดสติปัญญาของ ลอร์น รอร์นโด้ เกมของ เดวิส-
แอลล์ แบบสอบไอโอวาเพื่อวัดทักษะเบื้องต้น และแบบวัดคุณลักษณะของวอร์เนอร์ ผลการศึกษา
ปรากฏว่า ขึ้นทางสังคมหรือสิ่งที่แสดงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ
เข้าวนปัญญา

คอสเตอร์ (Coster, 1959:55-62) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Some Characteris-
tics of High School Pupils from Three Income Groups," ได้ทำการศึกษาเพื่อ
หาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะหรือสภาพทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนใน
ระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 878 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยแบ่งตาม
รายได้ จากการศึกษพบว่า นักเรียนกลุ่มที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง มีจำนวนมากกว่านัก-
เรียนกลุ่มที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางและต่ำ ในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอก
โรงเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าด้วย นอกจากนั้นขนาดครอบครัว ความสนใจใน
การอ่านหนังสือเช่น หนังสือพิมพ์ วารสารของสมาชิกหรือบุคคลในครอบครัวของนักเรียน รวมทั้ง
ระดับการศึกษาของบิดา มารดา ต่างก็มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลการเรียนของนักเรียน ซึ่ง
ผลการศึกษาชี้ชัดแจ้งกับการศึกษาของ อะนาสตาซี (Anastasi, 1959:187-209) ได้ศึกษา
เกี่ยวกับสติปัญญากับขนาดครอบครัวพบว่า ขนาดของครอบครัวและเข้าวนปัญญามีความสัมพันธ์กัน
ในทางลบ (negative correlation) นั่นคือ เด็กที่มาจากครอบครัวใหญ่ ๆ มักจะมีสติปัญญา
ค่อนข้างต่ำ

ลอง (Long, 1960:1100) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Prediction of
College Success from a Battery of Tests and from High School Achie-
vement" กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมอร์ฟอร์ด โดยใช้คะแนนเฉลี่ย
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คะแนนจากแบบสอบความถนัดทางภาษา และคะแนนเฉลี่ยการ
สอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยเป็นตัวพยากรณ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยในระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลายสามารถทำนายความสำเร็จในการเรียนชั้นมหาวิทยาลัยได้ดีที่สุด มีค่าสหสัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นตัวเกณฑ์สูงถึง 0.06

คลาก (Clark, 1961:205) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Boys and Girls : Are there Significant Ability and Achievement Differences?" ได้ศึกษาถึงความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเพศ โดยควบคุมในเรื่องอายุจริงและอายุสมอง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 3, 4 และ 8 โดยการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นละ 150 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชายและหญิงไม่แตกต่างกันในเรื่องเกณฑ์ทางสติปัญญา ทักษะพื้นฐานในการอ่านและการทำเลขคณิต แต่ในเรื่องการใช้ภาษาและการสะกดตัวแล้วปรากฏว่า นักเรียนหญิงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนชาย แสดงให้เห็นว่า โดยเฉพาะเรื่องทางภาษานักเรียนหญิงมีความสามารถสูงกว่านักเรียนชาย

แซนเดอร์เฟอร์และบิ๊กกี (Sandefur and Bigge, 1966:473-474) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "In Investigation of The Relationship between Recognized Problems of Adolescents and School Achievement." ทำการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาทางวัยรุ่นกับความสามารถในการเรียน เพื่อจะยืนยันสมมติฐานที่ว่า เด็กวัยรุ่นมีปัญหาส่วนตัวและสังคมซึ่งมีผลต่อความสามารถในการเรียน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียน 217 คน ในชั้น 8 และ 9 จากโรงเรียน Shawnee Mission Public School และใช้ Mooney Problem Check Lists และ SPA Achievement Series ในการเก็บข้อมูลซึ่งกระทำในเดือนกันยายน ปี 1964 ผลที่ได้จากการศึกษาคือ จำนวนบ้านและปัญหาทางครอบครัวมีความสัมพันธ์ผกผันกับความสามารถในการเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กชายเด็กหญิง ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการเรียน จำนวนปัญหาทางสังคมและส่วนตัวมีความสัมพันธ์ผกผันกับความสามารถในการเรียน

โชปรา (Chopra, 1967:359-361) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Parental Occupation and Academic Achievement of High School Students in India." ทำการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพของบิดา มารดา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอินเดีย โดยได้ทำการศึกษาในเมืองลักเนา (Lucknow) ประเทศอินเดีย เพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของบิดา มารดา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างสุ่มเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาอายุระหว่าง 14-17 ปี จำนวน 1,359 คน จาก

โรงเรียนมัธยม (High School) ในเมืองหลวง 32 โรงเรียน และในชนบทอีก 6 โรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามเกรสลิฟ แมทริซัล (Progressive Matrices) กับคะแนนการสอบปลายปีใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เพื่อแสดงความแตกต่างในค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนกับกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F = 32.50, P < 0.01$) และจากการใช้วิธีวิเคราะห์ โควาเรียนซ์ (Analysis of Covariance) แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างดีเมื่อลบลักษณะอาชีพให้เป็นค่าคงที่ ($F = 32.50, P < 0.01$) จากการศึกษาพบว่า อาชีพของบิดา มารดา ซึ่งเป็นเครื่องบอกระดับทางสังคมของครอบครัวมีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษาของบุตร

คอฟฟี (Coffee, 1968:1829-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of Factors Related to Academic Success In A Selected Population of Seventh Grade Students." ทำการศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการเรียน โดยเลือกนักเรียนชั้น 7 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเมือง 1 โรงเรียน และในชนบท 2 โรงเรียน แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม นักเรียนที่มีอยู่ในกลุ่มสูงเป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียน นักเรียนที่มีอยู่ในกลุ่มต่ำเป็นนักเรียนที่ไม่มีความสามารถในการเรียน ข้อมูลได้จากการถามนักเรียนในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนที่นักเรียนเห็นว่าสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสนใจในการอ่าน การรับรู้ (Perception) ความคิดเกี่ยวกับตัวเองและนักเรียนที่เป็นอุดมคติ (Ideal student) ผลปรากฏว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนมีความโน้มเอียงที่จะรวบรวมเนื้อหาให้ขยายกว้างออกไป แปลความหมายของเนื้อหาให้เป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวเองในทางที่ไม่ดีน้อยกว่า และมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับนักเรียนที่เป็นอุดมคติมากกว่า นอกจากนั้น นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียน มีความโน้มเอียงที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู ล้วนความแตกต่างในด้านการอ่านมีระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมากกว่า ระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนและไม่มีความสามารถในการเรียน

ไมเนอร์ (Miner, 1968:372-379) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Sociological Background Variables Affecting School Achievement." ได้ศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคมวิทยา ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อมูลต่าง ๆ รวบรวมจากทะเบียนประวัติ (School files) ของนักเรียนที่จบการศึกษา 663 คน ในปี 1965 จากโรงเรียน

3 โรงเรียนในเมืองมิดเวสต์เทอร์น (Midwestern) ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ระดับชั้นในสังคม โครงสร้างของครอบครัว ลำดับที่ในการเกิด ขนาดของครอบครัวและค่าเล่าเรียน จากผลการศึกษาพบว่า ชนชั้นทางสังคม โครงสร้างของครอบครัว ขนาดของครอบครัวและค่าเล่าเรียนเป็นองค์ประกอบที่เป็นเครื่องบอกถึงความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไรท์และบิน (Wright and Bean, 1974:277-283) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Influence of Socioeconomic Status on The Predictability of College Performance." ได้ศึกษาอิทธิพลของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในการพยากรณ์ผลการเรียนในวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 1,631 คน ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ เพศ รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา และการศึกษาของมารดา โดยใช้แบบสอบถามความถนัดทางการเรียนด้านภาษา (Verbal) และคณิตศาสตร์ และใช้เกรดเฉลี่ยในระดับมัธยมศึกษา มาเป็นตัวพยากรณ์เกรดเฉลี่ย (GPA) ของนิสิตชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยด้วย ผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะสามารถประสพผลสำเร็จในการเรียนในวิทยาลัยได้ดีกว่านิสิตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า

มาจอร์แบงค์ (Marjoribanks, 1976:653-660) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "School Attitudes Cognitive Ability, and Academic Achievement." กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุ 12 ปี จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 4 แห่งในชนบทในประเทศอังกฤษ ชาย 201 คน หญิง 195 คน รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อโรงเรียน วัดความสามารถทางปัญญา และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถาบันวิจัยการศึกษาพื้นฐานแห่งชาติของประเทศไทย (The National Foundation for Educational Research) ผลการวิจัยปรากฏว่าคะแนนจากแบบสอบถามทัศนคติจะเพิ่มขึ้นตามระดับความสามารถทางสติปัญญา และมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นด้วย

ดังนั้น จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบคัดสรรซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในและต่างประเทศสามารถสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียว ควรจะได้พิจารณาองค์ประกอบคัดสรรซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาด้วย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบคัดสรรซึ่งไม่ใช่ความสามารถทางเชาวน์ปัญญากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ เพื่อศึกษาดูว่าจะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างไร